

Dorota Dyska

"Granice Leczenia", Piotr Aszyk, Warszawa 2006 : [recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 6, 638-639

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na podstawie dotychczasowych uwag należy przyjąć, iż książka Wojciecha Słomskiego jest pozycją wartościową i udaną. Wydaje mi się jednak, że Autor w swoim wyborze mógłby w osobnym rozdziale otwierającym książkę, przybliżyć w sposób bardziej wyczerpujący teoretyczne założenia podstawowych kierunków etycznych, na podstawie których etycy najchętniej oceniają dziś, moralne problemy medycyny. Mam tu na myśli, personalizm chrześcijański oraz opozycyjny względem niej utilitaryzm, a także etykę I. Kanta. Pomimo tego zastrzeżenia należy ostatecznie podsumować, że recenzowana książka zasłużyła na pozytywną ocenę, i jest ona godna polecenia filozofom, lekarzom i biologom oraz studentom, nie tylko zresztą filozofii, ale i innych dziedzin, zwłaszcza nauk medycznych, przyrodniczych i humanistycznych.

Monografia ta wypełnia także pewne zapotrzebowanie na naszym naukowym rynku wydawniczym, na którym od dawna brakuje tak wyważonej i kompetentnie napisanej pracy.

Mariusz Ciszek

Piotr Aszyk, *Granice Leczenia*, Wyd. Rhetos, Warszawa 2006, s. 207

Autor prezentowanej książki jest dyrektorem Europejskiego Centrum Komunikacji i Kultury w Warszawie. Wykłada etykę i bioetykę na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie oraz w Wyższej Szkole Filozoficzno – Pedagogicznej Ignatianum w Krakowie.

Napisał wiele artykułów oraz monografii z dziedziny etyki i bioetyki.

Autor swą pracę poświęcił etycznym aspektom działań określanych jako odstąpienie od interwencji medycznych, zwięźczeniem rozważań jest etyczna ocena takich aktów, które podejmowane są w terminalnej fazie choroby. To wynik namysłu nad obszarem ludzkiego życia, które naznaczone jest bólem i cierpieniem, a na wyzdrowienie nie ma uzasadnionych nadziei. Poprzez odstąpienie od interwencji medycznych w terminalnej fazie choroby autor rozumie niepodjęcie terapii, bądź przerwanie tej już rozpoczętej, co może być sprzężone ze śmiercią chorego. Jednak należy pamiętać, iż nie oznacza odstąpienia od pacjenta w jego cierpieniu. Istnieją interwencje, z których należy zrezygnować, ale nie jest to równoznaczne z pozostawieniem chorego bez opieki. Jeżeli leczenie przyczynowe nie daje szans powodzenia, należy skupić uwagę na niwelowaniu negatywnych skutków choroby i zapewnieniu pacjentowi maksymalnego komfortu. Medycyna współczesna dysponuje ogromnym zapleczem paliatywnych metod postępowania, jednak oprócz likwidacji bólu i innych fizjologicznych efektów choroby należy zapewnić pacjentowi odpowiednie wsparcie psychiczne i duchowe.

Książka składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy z nich został poświęcony na rys historyczny kształtowania się poglądów medycznych i etycznych na kwestię odstą-

pienia od interwencji medycznej. Autor stara się pokazać czytelnikowi najbardziej charakterystyczne sposoby oceny stanu zdrowia pacjentów, które stosowali dawni myśliciele w czasie stosowania terapii medycznej lub jej zaprzestania. Starożytną medycynę egipską opisuje w oparciu o zachowany Papirus Edwina Smitha, który zawiera opis blisko pięćdziesięciu przypadków chorobowych. Poczynając od uszkodzeń głowy, przedstawia kontuzje coraz to niżej położonych partii organizmu, zaś leczenie, poza jednym przypadkiem, w którym została zalecona terapia magiczna, ma charakter racjonalny i metodyczny. W szesnastu przypadkach starożytny lekarz zaleca odstępianie od jakiegokolwiek terapii. Chirurdzy starożytnego Egiptu mieli zatem świadomość ograniczeń uprawianej sztuki. Owy papirus jest najstarszym zapisem medycznym, który nakazuje lekarzowi odstępianie od leczenia konkretnych schorzeń. Innym zachowanym dokumentem na który powołał się autor w tej części jest Papirus Ebersa, uchodzący za rodzaj starożytnego podręcznika medycyny. Dalej rys historyczny zawiera opis starożytnej medycyny greckiej, orientalnej medycyny średniowiecznej, a następnie medycyny nowożytnej.

Drugi rozdział przedstawia współczesne poglądy na owe zagadnienie, zostały one podzielone na trzy stanowiska, mianowicie: radykalne reprezentowane przez: Davida J. Bleich'a, Susan B. Rubin oraz Wesley J. Smith; umiarkowane – Gerald Kelly, Edwin F. Healy, Lawrence J. Schneiderman, Nancy S. Jecker, Edmunda Pellegrino, Petera Clark'a oraz Catherine M. Mikus i permissywne, którego przedstawicielami są: Charles F. Mckhann, Joseph Fletcher i James Rachels. W podsumowaniu autor zwraca uwagę na fakt, iż współczesna dyskusja, która dotyczy problemu odstępiania od interwencji medycznych toczy się na różnych poziomach, odzwierciedla różnice światopoglądowe, odmienne założenia antropologiczne i ogólnoeuropejskie poszczególnych autorów. Stwierdza ponad to, iż istotnym mankamentem omawianych koncepcji jest brak analizy moralnej aktu odstępiania od interwencji medycznych, przez co należy rozumieć, że nie zostaje rozpoznana specyfika moralna konkretnych działań na poziomie najbardziej pierwotnym i fundamentalnym z logicznego punktu widzenia. Można dlatego zarzucić autorom brak rozpoznania cech, jakie powinien mieć owy akt, aby był moralnie dopuszczalny. Myśliciele, ze szkodą dla swoich rozstrzygnięć, nie podejmują z odpowiednią uwagą kwestii przedmiotu działania i intencji osoby działającej, a najczęściej skupiają się na dramatycznych okolicznościach czynu. Niestety nie budują w ten sposób odpowiedniego zaplecza teoretycznego dla praktycznych rozstrzygnięć. Kolejny rozdział jest zatem próbą opisanie i oceny etycznej odstępiania od interwencji medycznych w terminalnej fazie choroby. Wskazuje na odniesienia moralne różnych aspektów życia ludzkiego w kontekście nieuleczalnej choroby, procesów wyniszczających organizm i śmierci. Jest on próbą odnalezienia i wskazania prawideł etycznych, które wyznaczyłyby moralnie dopuszczalne sposoby postępowania w przypadkach odstępiania od interwencji medycznych w terminalnej fazie choroby.

Dorota Dyska